תרנ שִׁעוּר הֲדַס וַעֲרָבָה. ובו ב׳ סְעִיפִים:

א (א) [א]שִׁעוּר הֲדַס וַעֲרָבָה שְׁלשָׁה טְפָחִים, וְשִׁדְרוֹ שֶׁל לוּלָב אַרְבָּעָה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא (ב) שִׁדְרוֹ שֶׁל לוּלָב יוֹצֵא מִן הַהֲדַס טֶפַח. (ג) בְּאַמָּה בַּת חֲמִשָּׁה טְפָחִים [ב]עֲשֵׂה אוֹתָהּ שִׁשָּׁה, צֵא מֵהֶם שְׁלשָׁה לַהֲדַס, נִמְצָא שִׁעוּר הֲדַס וַעֲרָבָה טְפָחַיִם וּמֶחֱצָה, שֶׁהֵם עֲשָׂרָה (ד) גּוּדָלִים, [ג]וְשִׁעוּר שִׁדְרוֹ שֶׁל לוּלָב (ה) שְׁלשָׁה עָשָׂר גּוּדָלִים וּשְׁלִישׁ גּוּדָל. [ד]וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁשִּׁעוּר שִׁדְרוֹ שֶׁל לוּלָב (ו) אַרְבָּעָה עָשָׂר גּוּדָלִים, (ז) [ה]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁשִּׁעוּר הֲדַס וַעֲרָבָה שְׁנֵים עָשָׂר גּוּדָלִים, וְשִׁדְרוֹ שֶׁל לוּלָב שִׁשָּׁה עָשָׂר גּוּדָלִים (וְכֵן נוֹהֲגִין (ח) לְכַתְּחִלָּה):

ב [ו]אֵין לָהֶם שִׁעוּר לְמַעְלָה. [ז]וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאֶפְלּוּ הוֹסִיף בְּאֹרֶךְ הַהֲדַס וְהָעֲרָבָה כַּמָּה, צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא שִׁדְרוֹ שֶׁל לוּלָב לְמַעְלָה מֵהֶם טֶפַח:

תרנא נְטִילַת הַלּוּלָב וּבְרָכָתוֹ. ובו ט״ו סְעִיפִים:

א מִצְוַת אַרְבָּעָה מִינִים (א) [א]שֶׁיִּטֹּל (ב) כָּל אֶחָד לוּלָב אֶחָד (ג) וּשְׁתֵּי עֲרָבוֹת (ד) וּשְׁלשָׁה הֲדַסִּים, (ה) (וּבְמָקוֹם הַדְּחַק דְּלֵיכָּא הֲדַס כָּשֵׁר, (ו) סַגִּי לַהּ בְּחַד (ז) [א] דְּלָא קָטוּם) (בית יוסף סימן תרמ״ו בשם אורחות חיים (הל׳ לולב סוף אות יג)).

(ז) [ב]וּמְצָוָה לְאָגְדָם (ח) בְּקֶשֶׁר גָּמוּר, דְּהַיְנוּ שְׁנֵי קְשָׁרִים זֶה עַל זֶה, מִשּׁוּם נוֹי. [ג]וְיָכוֹל לְאָגְדָם (ט) בְּמִין אַחַר,

ל״ג (ע״א) וּכְרַבָּנָן וְשָׁם בְּגֶמָרָא. **ג** מִשְׁנָה שָׁם (ל״ה) [ל״ו] (ע״ב) וּכְרַבִּי מֵאִיר.

א בְּרֵיתָא סָפָה ל״ב (ע״ב) וּכְרַבִּי טַרְפוֹן שָׁם בְּגֶמָרָא, רא״ש (פ״ג סי׳ ז) וְהָרַ״ן (טור. ד״ה מיהו). **ב** פֵּרוּשׁ לִשְׁשָׁה חֲלָקִים בְּטֶפַח קְטַנִּים. **ג** טור, וְכֵן כָּתַב הָרַ״ן (שם) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת (לב: ד״ה צא) וְהָרַמְבַּ״ן יוֹנָה. **ד** הָרַמְבַּ״ן (הובא בר״ן שם) שֶׁמִּבְּרִירָא לֵהּ דְּטֶפַח הָעוֹדֵף שֶׁל לוּלָב מוֹדָה רַבִּי טַרְפוֹן שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא טֶפַח שָׁלֵם. **ה** הָרִי״ף (טור) וְרַמְבַּ״ם (פ״ז ה״ח) וּבַעַל הָעִטּוּר (ח״ב סט ע״א) וּכְתַנָּא קַמָּא (לב:). **ו** הָרִי״ף (שם) וְרַמְבַּ״ם (שם) וְרֹא״ש (שם). **ז** הָרַ״ן שָׁם (ד״ה אמר).

א מִשְׁנָה סָפָה ל״ד (ע״ב) וּכְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל. **ב** בְּרֵיתָא

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ג) **דְּלָא קָטוּם.** וּבְשָׁעַת הַדְּחַק אֶפְלּוּ בְּחַד וְקָטוּם. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **דְּלָא קָטוּם.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב וְעַיֵּן בְּדִבְרֵי שְׁמוּאֵל סִימָן פ״ד בְּקֻנְטְרֵס אֶחָד שְׁבִיּוּם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג לֹא נִמְצָא לָהֶם מִין הֲדַס כָּשֵׁר כִּי אִם בַּד אֶחָד, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה מַחֲלֹקֶת שָׁהַגְּאוֹנִים וְהָרַמְבַּ״ם (פ״ז ה״ז) וְהַטּוּר וּמַהַרִ״י קארו פּוֹסְקִים כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דִּשְׁלשָׁה בְּעֵינַן אֶלָּא שֶׁהָרַמְבַּ״ן (הל׳ לולב) וְסִיעָתוֹ פּוֹסְקִים כְּרַבִּי עֲקִיבָא, הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר לִשְׁוֹל אוֹתוֹ בַּד עִם שְׁאָר

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **שִׁעוּר הֲדַס וַעֲרָבָה שְׁלשָׁה טְפָחִים.** וְאִם הָעֲלִין שֶׁלָּהֶם יוֹצְאִין (ג) לְמַעְלָה מִן הָעֵץ, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּעֶצֶם הָעֵץ שִׁעוּר זֶה [רי״טבָּ״א]: (ב) **שִׁדְרוֹ שֶׁל לוּלָב וְכוּ׳.** הַיְנוּ (ג) לְבַד מֵהָעֲלִין הַיּוֹצְאִין לְמַעְלָה לְאַחַר שֶׁכָּלְתָה הַשִּׁדְרָה. וּלְאָרְךְ הָעֲלִין לֹא נִתַּן שִׁעוּר: (ג) **בְּאַמָּה בַּת חֲמִשָּׁה טְפָחִים וְכוּ׳.** הַמְחַבֵּר מִבְּאֵר דְּבָרָיו שָׁאֵין צָרִיךְ שְׁלשָׁה טְפָחִים בֵּינוֹנִים שֶׁהֵם שִׁשָּׁה בְּאַמָּה, אֶלָּא אֲנוּ לוֹקְחִין אַמָּה קְטַנָּה שֶׁהִיא בַּת חֲמִשָּׁה טְפָחִים בֵּינוֹנִים, וּמְחַלְּקִין אוֹתָהּ לְשִׁשָּׁה טְפָחִים קְטַנִּים, וּמֶחֱצָה מֵהֶן הוּא שִׁעוּר הֲדַס וַעֲרָבָה, וְנִמְצָא שֶׁשְּׁלשָׁה טְפָחִים הָאֵלּוּ הוּא רַק טְפָחַיִם וּמֶחֱצָה בֵּינוֹנִים: (ד) **גּוּדָלִים.** פֵּרוּשׁ: רֹחַב גּוּדֶל שֶׁל אָדָם בֵּינוֹנִי, שֶׁיֵּשׁ בְּכָל טֶפַח אַרְבָּעָה מֵהֶם: (ה) **שְׁלשָׁה עָשָׂר גּוּדָלִים וּשְׁלִישׁ גּוּדָל.** דְּטֶפַח שֶׁל לוּלָב הַנּוֹסָף הוּא גַּם כֵּן טֶפַח קָטָן לְדַעָה זוֹ, שֶׁהוּא פָּחוֹת מִשֶּׁפַח בֵּינוֹנִי שֶׁמֶּחֱזִיק בְּעֶלְמָא אַרְבָּעָה גּוּדָלִים כְּשִׁעוּר שְׁתוּת, שֶׁהוּא שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי גּוּדָלִין [דְּשְׁנַיִם עָשָׂר שְׁלִישֵׁי גּוּדָל הוּא אַרְבָּעָה גּוּדָלִין], וְנִמְצָא שֶׁסֶּפַח זֶה מַחֲזִיק רַק שְׁלשָׁה גּוּדָלִין וּשְׁלִישׁ, וְעִם עֲשָׂרָה גּוּדָלִין הַנַּ״ל הוּא בְּסַךְ הַכֹּל שְׁלשָׁה עָשָׂר גּוּדָלִין וּשְׁלִישׁ: (ו) **אַרְבָּעָה עָשָׂר גּוּדָלִין.** סְבִירָא לֵהּ דְּטֶפַח הַנּוֹסָף בְּלוּלָב הוּא טֶפַח בֵּינוֹנִי שֶׁמַּחֲזִיק אַרְבָּעָה גּוּדָלִין, וְנִמְצָא שֶׁבְּסַךְ הַכֹּל הוּא אַרְבָּעָה עָשָׂר גּוּדָלִין: (ז) **וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁשִּׁעוּר וְכוּ׳.** סְבִירָא לְהוּ דִּשְׁלשָׁה טְפָחִים הַנַּ״ל וְכֵן הַטֶּפַח שֶׁל לוּלָב הוּא טֶפַח בֵּינוֹנִים שֶׁכָּל אֶחָד מַחֲזִיק אַרְבָּעָה גּוּדָלִין: (ח) **לְכַתְּחִלָּה.** (ג) וּבְדִיעֲבַד דֵּי הַלּוּלָב בִּשְׁלשָׁה עָשָׂר גּוּדָלִין וּשְׁלִישׁ, וְהַדַּס וַעֲרָבָה בַּעֲשָׂרָה גּוּדָלִין, וּפָחוֹת מִזֶּה פָּסוּל אֶפְלּוּ בְּדִיעֲבַד (ד) כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים. כָּתַב בְּתוֹלַעַת יַעֲקֹב (סוד ארבעה מינים) עַל פִּי הַסּוֹד יֵשׁ לִטֹּל שִׁדְרָתוֹ שֶׁל לוּלָב כְּלַפֵּי פָּנָיו וּפָנֵי הַלּוּלָב כְּלַפֵּי חוּץ, (ה) וְהָכִי נוֹהֲגִין:

א (א) **שֶׁיִּטֹּל.** בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן יוֹתֵר טוֹב לֵילֵךְ לְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לוּלָב מֵלֵילֵךְ לְמָקוֹם שֶׁמִּתְפַּלְּלִין, דְּלוּלָב בְּיוֹם רִאשׁוֹן הִיא דְּאוֹרַיְתָא וּתְפִלָּה דְּרַבָּנָן. וַאֲפִלּוּ לוּלָב סָפֵק אִם יֵשׁ שָׁם וְלִתְפִלָּה וַדַּאי, יֵלֵךְ בְּיוֹם רִאשׁוֹן לְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוּלָב וְתִתְפַּלֵּל שָׁם, מִשּׁוּם שֶׁמִּצְוָה בְּהִדּוּר [ב]עֲשׂוֹתָן [פְּרִי מִגְדִּים (א״א ריש הסימן)]: (ב) **כָּל אֶחָד.** וְלֹא שֶׁאֶחָד יָטֹל בִּשְׁבִיל כֻּלָּם, (ו) דִּכְתִיב (ויקרא כג מ) ׳וּלְקַחְתֶּם׳ לְשׁוֹן רַבִּים וְלֹא ׳לָקַחְתָּ׳, לְהוֹרוֹת שֶׁהַחִיּוּב עַל הָרַבִּים. וְלֹא מִבָּעֵי בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן וַאֲפִלּוּ בִּשְׁאָר יָמִים בְּעֵינַן לְקִיחָה לְכָל אֶחָד [וְלֹא כְּמוֹ שְׁצִיָּה אֶחָד, בְּמַעֲשֶׂה שֶׁלֹּא הָיָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֶלָּא אֶתְרוֹג אֶחָד, שֶׁיִּקַּח הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר עֲבוּר כֻּלָּם וְהֵם יִשְׁמְעוּ הַבְּרָכָה וְיַעֲנוּ אָמֵן] [וְתִשְׁבֹּת חֲתָם סוֹפֵר חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן קפ״ב]: (ג) **וּשְׁתֵּי עֲרָבוֹת.** וְאִם נָטַל בַּד אֶחָד שֶׁל עֲרָבָה (ג) צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִטֹּל וּלְבָרֵךְ: (ד) **וּשְׁלֹשָׁה הֲדַסִּים.** וַאֲפִלּוּ שְׁלָשְׁתָּן (ג) קְטוּמִים שֶׁנִּקְטְמוּ רֹאשָׁן, וּפָחוֹת מִשְּׁלשָׁה לֹא מִהֲנֵי אֲפִלּוּ לֹא הָיוּ קְטוּמִים: (ה) **וּבְמָקוֹם הַדְּחַק.** לְכְאוֹרָה הַיְנוּ כְּשֶׁאֵין מַשִּׂיג אֵצֶל אֲחֵרִים, אֲבָל אִם מַשִּׂיג אֵצֶל אֲחֵרִים יֵקַח מִשָּׁם אֲחֵרִים. וּבְכִּבּוּרֵי יַעֲקֹב (סק״ב) מְצַדֵּד קְצָת לְהָקֵל בָּזֶה. וְנִרְאֶה לִי דְּאֵין לְהָקֵל בָּזֶה כִּי אִם בְּשְׁאָר יָמִים (ד) וְלֹא בְּיוֹם רִאשׁוֹן: (ו) **סַגִּי לַהּ בְּחַד דְּלָא קָטוּם.** וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״א) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת דְּבַר שְׁמוּאֵל (סי׳ פד) שֶׁמְּצַדֵּד דְּצָרִיךְ לִטֹּל בְּלֹא בְּרָכָה, אֲכָן מִפְּרִי מִגְדִּים (א״א סק״א) וּמִישׁוּעַת יַעֲקֹב (סק״א) מַשְׁמַע דְּיוֹכַל לְבָרֵךְ. וְהִנֵּה הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) הֲבִיא בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ן (הל׳ לולב סוף ענין הדס קטום) דְּדַוְקָא דַּאֲפִלּוּ בְּחַד וְקָטוּם יוֹצֵא, וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּכִדְאֵי הוּא לִסְמֹךְ עָלָיו בְּשָׁעַת הַדְּחַק. וְהִנֵּה בָּזֶה (ה) בְּוַדַּאי יִטְּלוּ בְּלֹא בְּרָכָה, דְּבָזֶה גַּם דַּעַת יְשׁוּעַת יַעֲקֹב (שם) שָׁלֹא לְבָרֵךְ: (ז) **וּמִצְוָה לְאָגְדָם וְכוּ׳.** דְּאַף דְּקִיְּמָא לַן דְּאֵין מְחַיְּבִין לְאָגְדָם, (ו) עַל כָּל פָּנִים מִצְוָה יֵשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם ״זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ״ (שמות טו ב): (ח) **בְּקֶשֶׁר גָּמוּר.** וְלֹא בַּעֲנִיבָה, דְּאֵין זֶה קֶשֶׁר הַנֶּאֱמָר בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וְלֹא מִקְרֵי אָגְד. וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת אֲגוּרָה בְּאָהֳלְךָ (סי׳ לג) שֶׁמְּצַדֵּד דְּמַה שֶּׁנּוֹהֲגִין הָעוֹלָם שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת קֶשֶׁר אֶלָּא עוֹשִׂין מִן עֲלֵי לוּלָב כְּמִין בֵּית יָד וְתוֹחֲבִין הַלּוּלָב בּוֹ, גַּם זֶה בִּכְלַל קֶשֶׁר, עַיֵּן שָׁם: (ט) **בְּמִין אַחֵר.** וְלֵית בֵּהּ מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף, דְּכֵינָן דְּאֵין חוֹבָה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ג) וּכְפְרֵי מִגְדִּים (מש״ז סק״א) מִסְתַּפֵּק בָּזֶה וְלֹא רָאָה אֶת הָרִיטְבָּ״א וְעַיֵּן בְּכִבּוּרֵי יַעֲקֹב (סק״א) שֶׁמְּאָרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה: (ג) גְּמָרָא (לב:): (ג) אֲחֵרוֹנִים, **וְכָל הַפְּסוּלִים שֶׁכָּתוּב לְמַעְלָה אוֹדוֹתֵיהֶם הוּא דְּוַקָא בְּתוֹךְ שְׁעוּר זֶה** [חַיֵּי אָדָם (כלל קמט סט״ז) וּפְשׁוּט]: (ד) לְעִיל בְּסִימָן תרמ״ט סָעִיף ה׳: (ס) פְּרִי מִגְדִּים (מש״ז שם):

א (ג) גְּמָרָא (מא.): (ג) בִּרְכֵי יוֹסֵף (סק״ב) בְּשֵׁם הַנְּסָת הַגְּדוֹלָה (סי׳ מז) וּבֵית דָּוִד (סי׳ תנה): (ג) עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה מצות) בְּשֵׁם הַמַּגִּיד מִשְׁנָה (פ״ג ה״ז ופ״ח הל׳ ה״ז) דְּמִקּוֹר דִּינוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ״ם (שם) דְּמַצְרִיךְ שְׁלשָׁה מְשׁוּם דְּפָסַק כְּרַבִּי טַרְפוֹן, וּלְהָכִי מַכְשִׁיר בְּנָקָטֵם רֹאשׁוֹ, וְרַבִּי טַרְפוֹן מַכְשִׁיר בְּשִׁלְשָׁתָן קְטוּמִים, וְכֵן סָתַם לְעִיל בְּסִימָן תרמ״ט סָעִיף (ו׳) [י׳] בְּדִעָה רִאשׁוֹנָה הַסְּתָמִית עַיֵּן שָׁם. **וּבִקְרֻט בְּשְׁאָר יָמִים בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהָקֵל וּלְבָרֵךְ גַּם כֵּן,** דְּיִדּוּעַ דִּנְקָטֵם רֹאשׁוֹ פְּסוּלוֹ מְשׁוּם הָדָר,

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן פסק בשו״ע הרב (ס״ב).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ד שָׁם (ל״ו) [ל״ז] (ע״ב) וּכְרָכָא. ה בְּרֵישָׁא שָׁם (לג:) דַּעֲנֵיבָה אִסּוּר וּמוֹקֵי לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְלִדִידָן דְּקַיְמָא לָן (סי׳ שיז ס״ק) דַּעֲנֵיבָה לָאו קְשִׁירָה הִיא מַתְנִי לְאָגְדוּ. ו מֵימְרָא דְּרַבָּה שָׁם (ל״ו) [ל״ז] (ע״ב). ז מִשְּׁמַהּ דְּרַשְׁבַּ״ג שָׁם מ״ה (ע״ב). ח שָׁם ל״ז (ע״ב). ט בַּעַל הָעִטּוּר (ח״ב נט ע״ב) וְכֵן כָּתַב הַטּוּר.

[ד]וְאִם נָשְׁרוּ מֵהָעֲלִין בְּתוֹךְ הָאֲגֻדָּה בְּעִנְיָן שֶׁמַּפְסִיק, אֵין לָחֹשׁ (דְּמִין בְּמִינוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ. אֲבָל שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ חוֹצֵץ, עַל כֵּן יִזָּהֵר לִקַּח (י) הַחוּט שֶׁרָגִיל לִהְיוֹת סְבִיב (כ) [ב] הַהֲדַס) (מהרי״ל (מנהגים)). [ה]וְאִם לֹא אֲגָדוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, אוֹ שֶׁהָתֵר אֲגוּדוֹ, אִי אֶפְשָׁר לְאָגְדוֹ בְּיוֹם טוֹב בְּקֶשֶׁר גָּמוּר, אֶלָּא אוֹגְדוֹ בַּעֲנֵיבָה. הָגָה: (יא) יֵשׁ מִי שֶׁכָּתְבוּ לַעֲשׂוֹת הַקֶּשֶׁר בְּרֶךְ אַחַר, שֶׁכּוֹרְכִין סְבִיבוֹת שְׁלֹשָׁה מִינִים אֵלּוּ וְתוֹחֲבִין רֹאשׁ הַכָּרוּךְ תּוֹךְ הָעֲגוּל הַכָּרוּךְ (טור), וְכֵן (ג) [ג] נוֹהֲגִין. וְיֵשׁ (ד) לְקַשֵּׁר הַהֲדַס (יב) גְּבוֹהַּ יוֹתֵר מִן הָעֲרָבָה (מהרי״ו וויל (סו״ת סי׳ קנ)), וַיַּשְׁפִּיל הַהֲדַס תּוֹךְ אֲגוּד הַלּוּלָב, כְּדֵי שֶׁיִּטֹּל (יג) כָּל שְׁלֹשָׁה מִינִים בְּיָדוֹ בְּשָׁעַת בְּרָכָה (מהרי״ל). וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ לַעֲשׂוֹת בַּלּוּלָב (ה) (יד) שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, וְכֵן נוֹהֲגִין (מרדכי פרק לולב הגזול (סי׳ תשמט)): ב [יא]יִטֹּל הָאֲגֻדָּה בְּיָדוֹ (ו) (טו) הַיְמָנִית, (ז) (טז) [ז]רָאשֵׁיהֶם לְמַעְלָה (יז) וְעִקָּרֵיהֶם לְמַטָּה, [ח]וְהָאָתְרוֹג (ח) [ח] בַּשְּׂמְאלִית: ג [ט]אִטֵּר נוֹטֵל לוּלָב בִּימִין כָּל אָדָם,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הַשְּׁלֹשָׁה מִינִים כְּדֵי לְקַיֵּם מִקְפָּק אֶת הַמִּצְוָה בְּלֹא בְּרָכָה עַיִן שָׁם, מִבֹּאר הֵאֵט שְׁעַת הַדְּחָק סְבִירָא לַהּ דְּלֹא מְהַנֵּי לְעִנְיַן בְּרָכָה, וְאַף דְּלֹא קָטוּם. וְעַיִן בְּשוּ״ת כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה חֵלֶק ב׳ (סי׳ מז) אִם אֶחָד שֶׁנִּפְסְלוּ הַקֶּהָל נִמְצָא שֶׁלֹּא הָיָה רַק שְׁתֵּי כַּפֵּי הֲדַס, יַחְזְרוּ וְיִטְלוּ בְּלֹא בְּרָכָה וְהֶבְיאוּ בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ב) עַיִן שָׁם: **[ב] הֲדַס.** עַיִן בַּאֵר הַיטֵב, וְכָתַב בְּמֹשֶׁה מִשָּׁה (סי׳ תתקכז) שֶׁיֵּשׁ לְזָהֵר בַּהֲדַס לְהַתִּיר אֲגוּדוֹ, דִּלְפָעָמִים מַנָּח עֲקֹצוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה וְלִפְעָמִים כּוֹפְפִים הָרֹאשׁוֹת לְתוֹךְ שֶׁלֹּא יִשָּׁרְצוּ הֶעָלִים, לָכֵן יִפְשׁט וְיִזְקוֹף אֶת הַבַּדִּים וְיַעֲמִידֵם דֶּרֶךְ גְּדִילָתָם עַיִן שָׁם, וְכֵן כָּתַב הַשֻּׁלְחָ״ן (מסכת סוכה פרק נר מצוה אות טז) וְהֶבְיאוֹ בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב): **[ג] נוֹהֲגִין.** וְעַיִן שָׁם בְּמֹשֶׁה מִשָּׁה מֵהֲרִי״ל (סדר תפילות חג הסוכות) שֶׁבְּכָל שִׁשָּׁה יָמִים לֹא יְהֵיֶה פְּתוּחַ לוּלָבוֹ לְמַעְלָה רַק טֶפַח וּבְיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּא יַתִּיר אֲגוּדוֹ עַד חֲצִי. וְעַיִן בְּפְרִי מְגַדִּים (א״א סק״ג) שֶׁכָּתַב נִשְׁאֲלְתִּי בְּיוֹם טוֹב אֶחָד שֶׁלֹּא הָיוּ עֲלִין תְּלוּשִׁין מִלּוּלָב אִי שָׁרֵי לְתַלֵּשׁ מִלּוּלָב וְלַעֲשׂוֹת אֲגֻדּ, יֵשׁ לוֹמַר דְּשָׁרֵי דְּכָל בְּתָלוּשׁ לֵית בֵּהּ אִסּוּר עַיִן בִּיצָה (לג:) וּבְסִימָן שכ״א (סי״ג), עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְעַיִן סִימָן שכ״ב סָעִיף קָטָן ו׳ שֶׁנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו בְּמִסְתַּפֵּק קָצָת בָּזֶה שֶׁכָּתַב וְלִקָּטָם עֲלֵה מִלּוּלָב לְאָגֻד הַלּוּלָב בְּיוֹם טוֹב בְּקֶשֶׁר הַמַּתִּיר אֵין רְאָיָה מִכָּאן דְּרַאוּי לְהָרִיחַ עַיִן שָׁם, וְכֵן הָעוֹלֶה נוֹהֲגִים חֲמָרָא בָּזֶה שֶׁלֹּא לִתְלשׁ בְּיוֹם טוֹב וּמְכִינִים עֲלֵי לוּלָב מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב וּדְבָרִים הַמְפֹרָשִׁים נוֹהֲגִים לִתְלשׁ וַאֲחֵרִים כו׳, וְאִם שָׁכַח לְהָכִין וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לֵאָגֻד בְּעִנְיָן אַחֵר כְּמִדָּמֶה שֶׁיֵּשׁ נוֹהֲגִים לִתְלשׁ בְּשַׁבָּת דְּאִיכָּא שִׁנּוּי וּפְשִׁיטָא דְּלִכְתְחִלָּה מִצְוָה שֶׁרֵי בְּכֹהֲאִי גַּוְנָא, וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת בְּצִנְעָא: **ב [ח] בְּשְׂמְאִלִּית.** עַיִן בַּאֵר הַיטֵב, וְעַיִן (באר היטב) לְקַמָּן סָעִיף קָטָן י״ג, וְעַיִן מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ד) בְּשֵׁם זֶרַע אֶמֶת (ח״א אר״ח סי׳ צה) שֶׁהַנּוֹטֵל לוּלָב קֹדֶם יַשׁ לוֹ עַל מַה שֶׁיִּסְמֹךְ, וְאַדְרַבָּא יֵשׁ

בַּאֵר הַיטֵב

(כ) הֲדַס. וּמִיהוּ אִפְלוּ אֲגָדוֹ לַלּוּלָב שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ דְּכֹל לְנָאוֹתוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ, כֵּן הוּא בַּגְּמָרָא (לז:). וְהוּא הַדִּין אִם אֲגָדוֹ לַהֲדַס בְּלוּלָב, כֵּן מַשְׁמַע בַּתּוֹסָפוֹת (שם ד״ה היכי). מֵגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (ג) **נוֹהֲגִין.** אִפְלוּ בַּחֹל. דְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות א), מֵגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): (ד) **לְקַשֵּׁר.** הָאַר״י ז״ל (פרי עץ חיים שער לולב פ״א) כָּתַב לֶאֱגֹד שְׁלֹשָׁה הֲדַסִּים אֶחָד בְּצַד יָמִין וְאֶחָד בְּצַד שְׂמֹאל וְאֶחָד בְּאֶמְצַע, וְהַלּוּלָב תִּקֵּף אוֹתוֹ הַשְּׁדָרָה כְּנֶגֶד פָּנִים בְּצַד יָמִין שֶׁלּוֹ לִימִינָךְ וְהַשְּׂמֹאל שֶׁלּוֹ לִשְׂמֹאלְךָ וְאוֹתוֹ בַּד שֶׁל הֲדַס שֶׁשָּׂמְתָּ בָּאֶמְצַע תַּשָּׂה אוֹתוֹ לְצַד יָמִין וְהַשְּׁתֵּי עֲרָבוֹת תָּשִׂים אֶחָד מִימִין וְאֶחָד מִשְּׂמֹאל. וְעַיִן ט״ז סוֹף סִימָן תר״ן. וּשְׁלְ״ה (מסכת סוכה פרק נר מצוה אות טז) כָּתַב בְּשֵׁם הַמַּתִּיחִי הוֹאִיל שֶׁכָּתְבוּ דִּכְשֶׁאֲגָדוֹ שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ אֵין זֶה חֲשִׁיב כְּמוֹסִיף מְשׁוּם דְּלֹא הָוֵי כְּדֶרֶךְ גְּדִילָתָן עַיִן שָׁם הֲרֵי דָּגִם בְּדֶרֶךְ שְׁכִיבָה לֹא מִקְרֵי דֶּרֶךְ גְּדִילָתָן, וְעַיִן בְּסֵפֶר בִּכּוּרֵי יַעֲקֹב (סק״ י״ב) שֶׁמְּאֲרִיךְ גַּם כֵּן בְּעִנְיָן זֶה וּמֵסִיק לְהַלָּכָה כְּמוֹתוֹ: (כ) פּוֹסְקִים:

(ז) גְּמָרָא (לו.) וְהוּבָא בְּטוּר: **(ם)** בַּ״ח (ס״ב) וְעַיִן בְּמֶהֳרָשָׁ״א (לו. ד״ה כי היכי) וְלִדְבָרָיו גַּם הַתּוֹסָפוֹת (שם) מוֹדִים בָּזֶה: **(ט)** מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב): **(י)** עַיִן בְּטוּר: **(יא)** עַיִן בְּמֵגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הָאַר״י (פרי עץ חיים שער הלולב פ״א) בָּזֶה [ג]וְלֹא הִתְעַקְּתִיו כִּי הַפְּרִי מְגַדִּים כָּתַב שֶׁלֹּא יִנְהֹג כֵּן אֶלָּא מִי שֶׁמַּחֲזִיק בַּחֲסִידוּת, וּבְצִנְעָא וְלֹא בְּפַרְהֶסְיָא: **(יב)** הַגְּרַ״א: **(יג)** מָרְדְּכַי (פ״ג סי׳ תשמט) מֵגֵן אַבְרָהָם (סק״ה): **(יד)** שְׁלְ״ה (מסכת סוכה פרק נר מצוה ד״ה מטה משה) בְּשֵׁם מַטֵּה מֹשֶׁה (סי׳ תתקכז): **(טו)** דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני נטילת לולב ס״ב) בְּשֵׁם אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו): **ב (טז)** כֵּן מְשַׁמַּע מֹהַ״ט, **ולפי**

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (ס״ו) כתב שיש נוהגין לאגוד ע״י שכורכין סביבות שלשה מינים אלו עד שיהיו מהודקין היטב ותוחבין ראשי הכרך לתוך העיגול הכרוך, ויש מחמירין לעשות קשר ע״ג קשר. וביו״ט שא״א לקשרן, אוגדין אותו בעניבה ע״ג עניבה (אבל לא בעניבה ע״ג קשר כיון שאינו חושש להתירו עולמית), או שתוחבין ראשי הכרך לתוך עיגול הכרך כמו שאמרנו. ומדבריו מבואר שלמד במרדכי שלא צריך לקשור לפני שכורך סביב. **ב]** וכדעה זו פסק בשו״ע הרב (סי״א). **ג]** ובשו״ע הרב הביאו בשם יש נוהגין ולא כתב שלא לנהוג כן אלא מי שמוחזק בחסידות, וזה לשונו (ס״ט): ויש נוהגין לאגוד שלשה הדסים אחד מימין הלולב דהיינו מימין האדם ואחד משמאלו ואחד באמצע נוטה לצד ימין, ושתי הערבות אחד בימינו ואחד בשמאלו. **ד]** וכן פסק בשו״ע הרב (ס״א).

עוז והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah